

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи аспірантів
за навчальною дисципліною
«Історія перекладу: теоретичні та прикладні питання»**

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
галузь знань	В – Культура, мистецтво, гуманітарні науки
спеціальність	В11 філологія
освітня програма	В11 Філологія (германські мови, література зарубіжних країн та перекладознавство)
вид дисципліни	за вибором
факультет	іноземних мов

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша “27” червня 2025 року, протокол № 17

Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

Олександр РЕБРІЙ

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов “30” червня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

Анна КОТОВА

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота здобувачів освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін, і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» 2025 р.

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: вміння самостійно навчатися і критично мислити.

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу здобувача освіти денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і включають виконання рефератів, есе або мультимодальних презентацій, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять).

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Історія перекладу та перекладознавчої думки в Україні».

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає для денної та заочної форми освіти 3 кредити, тобто 90 годин.

Обсяг самостійної роботи:

для денної форми навчання складає 66 години,

заочної форми 83 години.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (ДФН)
Розділ 1		
Історія перекладу та перекладацької думки		
1	Тема 1. Історія практики перекладу та історія теорії перекладу: визначення, моделі, методи.	3
2	Тема 2. Переклади конфесійної літератури	3
3	Тема 3. Переклад у стародавні часи: Єгипет, Месопотамія, стародавні Греція та Рим..	2
4	Тема 4. Переклад у Середні віки	2
5	Тема 5. Переклад в епоху Відродження	2
6	Тема 6. Переклад в епоху класицизму	2
	<i>Разом за першим розділом</i>	14
Розділ 2		
Переклад у XX-XXI сторіччях: як історія перекладу формує його теорію		
1	Тема 1. Переклад за доби романтизму	2
2	Тема 2. Світові тенденції перекладу XX – XXI ст..	2

3	Тема 3. Короткий нарис з історії перекладознавства. Відхід від лінгвістичних теорій перекладу	3
	<i>Разом за другим розділом</i>	7
	Укладання письмового завдання (есе «Портрет перекладача»*) і подання на платформу Moodle	40
	Укладання мультимедійної презентації матеріалу	5
	Усього	66

Завдання для самостійної роботи

*Здобувач самостійно обирає тему виконання письмового завдання

№	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денне	/ заочне
1	Тема 1.1 Вивчити наукову літературу за темою: Історія практики перекладу та історія теорії перекладу: визначення, моделі, методи.	3	
2	Тема 1.2 Самостійно визначити засади Перекладу конфесійної літератури	3	
3	Тема 1.3 Вивчити наукову літературу за темою: Переклад у стародавні часи: Єгипет, Месопотамія, стародавні Греція та Рим.	2	
4	Тема 1.4 Вивчити наукову літературу за темою: Переклад у Середні віки. Укласти хронологічну таблицю	2	
5	Тема 1.5 Вивчити наукову літературу за темою: Переклад в епоху Відродження Укласти хронологічну таблицю	2	
6	Тема 1.6 Вивчити наукову літературу за темою: Переклад в епоху класицизму Укласти хронологічну таблицю	2	
7	Тема 2.1 Вивчити наукову літературу за темою: Переклад за доби романтизму Укласти хронологічну таблицю	2	
8	Тема 2.2 Вивчити наукову літературу за темою: Світові тенденції перекладу XX – XXI ст.	2	
9	Тема 2.3 Критично узагальнити проблеми історії перекладознавства і відходу від лінгвістичних теорій перекладу	3	
10	Укладання письмового завдання (есе «Портрет перекладача»*) і подання на платформу Moodle	40	

11	Укладання мультимедійної презентації матеріалу за вибором здобувача	5
	Усього годин	66

Під “Портретом перевладача” ми розуміємо завдання, які включатимуть наступні складові: релевантні біографічні відомості, історичний опис літературного, культурного, релігійного чи політичного контексту тієї доби, за якої цей перекладач жив; оцінка значення його перекладацького доробку; його концепція перекладу; уявлення про його творчий метод, якщо такі дані існують. Коротка хронологічна таблиця життя та творчості перекладача на тлі основний подій його доби. Використана література.)

Критерії оцінювання видів самостійної роботи,
вільно обраних здобувачем: письмовий (есе) або змішаний усно-письмовий
(мультимодальна презентація, озвучувана в аудиторії)

Письмовий проект – есе (обсяг – мінімум 12000 знаків) відповідно до теми курсу подається на платформу Moodle і оцінюється викладачем
максимально 30 балів (за умов самостійності та повноти висвітлення питання):

аспект	кількість балів
Формулювання теми з урахуванням новітнього доробку науки	2
Структура роботи (наявність вступу, основної частини, висновків, списку літератури, хронологічної таблиці життя та творчості перекладача на тлі основний подій його доби)	3
Висвітлення у вступі релевантних біографічних відомостей, історичного опису літературного, культурного, релігійного чи політичного контексту тієї доби, за якої цей перекладач жив	5
Повнота розкриття теми: аналіз, порівняння і критичне узагальнення, наукових підходів; знання наукової літератури, у т.ч. новітньої, оцінка значення перекладацького доробку перекладача; його концепція перекладу; уявлення про його творчий метод	5
Адекватність емпіричного матеріалу	5
Достовірність, логічність і аргументованість висновків	5
Оформлення тексту і списку літератури із дотриманням бібліографічних стандартів, визнаних МОН України	3
Академічна доброчесність і відсутність запозичень	2
Загалом	30

Мультимедійна презентація (обсяг – мінімум 10 слайдів, поданих на платформу Moodle; усно – до 10 хвилин озвучування на занятті).
Максимально 18 балів:

аспект	кількість балів
Адекватність обсягів графічного/мультимедійного та усного складників	2
Структура презентації (вступ, основна частина, висновки, література)	3
Повнота розкриття теми: аналіз і критичне узагальнення, наукових підходів на базі наукової літератури, у т.ч. новітньої	3
Адекватність теоретичного підґрунтя, емпіричного матеріалу і методів	3
Оформлення презентації	3
Усна подача презентації	3
Академічна доброчесність і відсутність запозичень	1
Загалом	18

Рекомендована література Основна література

Основна література

1. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. 1: пер. з англ./ за ред. Іва Ґамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 584 с. (Серія UTTU Series).
2. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 2 : пер. з англ./ за ред. Іва Ґамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 276 с.
3. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. 3 : пер. з англ./ за ред. Іва Ґамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2021. 314 с. (Серія UTTU Series).
4. Кальниченко О.А. Історія перекладу та думок про переклад у стародавні часи. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. 184 с.
5. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Короткий курс з історії перекладу та перекладацької думки: [електронний ресурс]. 638 с. (комп'ютерна версія знаходиться на кафедрі).
6. Gambier, Yves and Lieven D'Hulst (eds.). A History of Modern Translation Knowledge: Sources, Concepts, Effects. Amsterdam, John Benjamins, 2018.
7. Hermans, Theo. Translation and History: A Textbook. Abingdon, Oxon ; New York : Routledge, 2022. 162 p.
8. Merkle, Denise and Brian James Baer (eds.). The Routledge Handbook of Translation and Censorship. London and New York: Routledge, 2025..
9. Rundle, Christopher, Anne Lange & Daniele Monticelli (eds.) The Routledge Handbook of Translation History. London & New York: Routledge. 2022.
10. Rundle, Christopher, Anne Lange & Daniele Monticelli (eds.). The Routledge Handbook of the History of Translation Studies. London & New York: Routledge. 2024.

11. Rizzi, Andrea, Birgit Lang & Anthony Pym. What is Translation History? A Trust-Based Approach. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2019.

Допоміжна література

1. Джугастрянська Ю., Стріха М. Важлива пам'ятка з історії українського перекладознавства. *Новий Протей – Вип. 1.* / гол. ред. Олександр Кальниченко. Вінниця: Нова Книга, 2015. С.133–135.
2. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Історія перекладу та перекладацької думки в текстах та коментарях. Частина 1. Харків.: Вид-во ХГУ "НУА", 2005. 132 с.
3. Кальниченко О.А., Подміногін В.О., Кальниченко Н.М. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Ч. 2. Пізня античність. Перекладачі – творці писемностей : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Харків: Вид-во НУА, 2015. 172 с.
4. Кальниченко О.А. Історія перекладу та перекладацької думки в текстах та коментарях. Частина 3. Середні віки. [електронний ресурс]. 254 с. (комп'ютерна версія знаходиться на кафедрі).
5. Кальниченко О.А. Переклад в арабському світі VII – XIII ст. *Вч. зап. ХГІ НУА, т. VII.* Харків: Око, 2001. С. 384 – 394.
6. Кальниченко О.А., Подміногін В.О., Трактат Фрідріха Шлейєрмахера „Про різні методи перекладу” та його значення для сучасного перекладознавства. *Вчені записки ХГІ „НУА”. Т. VIII.* 2002. С. 503 – 533.
7. Кальниченко О.А., Полякова Ю.Ю. Володимир Миколайович Державин. Про мистецтво перекладу: статті та рецензії 1927 – 1931 років. Хрестоматія вибраних праць Володимира Державина з теорії та критики перекладу до курсу «Історія перекладу» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Переклад» / Укладачі Леонід Черноватий і В'ячеслав Карабан. Вінниця : Нова Книга, 2015 . 296 с.
8. Кальниченко О.А., Кальниченко Н.М. Призначення історії перекладознавства. *Філологічні трактати*, 2010, том.2, №3. Суми-Харків. С.145 – 149.
9. Кальниченко О.А., Полякова Ю.Ю. Українська перекладознавча думка 1920-х - початку 1930-х років: хрестоматія вибр. пр. з перекладознавства до курсу "Історія перекладу" для студ., що навч. за спец. "Переклад". Вінниця: Нова книга, 2011. 503 с.
10. Кальниченко О.А. Харківський університет і переклад: теорія, практика, особистості. *Сузір'я Інни Мельницької : антологія* / упоряд. та передмова О. А. Кальниченко ; ред. передмови та біографічних довідок Л. М. Черноватого ; кафедра теорії та практики пер. анг. мови Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Вінниця : Нова Книга, 2013. С. 4 – 33.
11. Коломієць Л., Кальниченко О. (2023) Кінець імперії: українські художні переклади з російської як артефакт. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. Том 54 № 1-2.
12. Коломієць Л.В. Український художній переклад та перекладачі 1920 - 30-х років : матеріали до курсу "Історія перекладу" : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т, 2013. 559 с.
13. Коломієць Л.В., Москаленко М.Н. Опис художніх перекладів 1920-1930-х років// Хист і глузд: теорія та практика перекладу. Харків : Акта, 2011. С.276 – 369.
14. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2002.
15. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2000.
16. Кочур Г. Література та переклад: Дослідження, рецензії, літературні портрети, інтерв'ю : [у 2-х т.] / Г. Кочур. Київ : Смолоскип, 2008.
17. Лукаш Микола Прогресивна західноєвропейська література в перекладах на українську мову (Доповідь на нараді Співки Радянських Письменників України в справі художніх перекладів 16 – 18 лютого 1956 року) / [відновлено Б. Черняковим]. *Протей* / [редкол. О. Кальниченко (голова) та ін.]. Вип. 2. Харків: Вид-во НУА, 2009. С. 560–605.

18. Москаленко М. Н. Тисячоліття: Переклад у державі слова. *Тисячоліття: Поетичний переклад України-Русі*. Київ: Дніпро, 1995. С. 5–38.
19. Новий Протей: навчально-методичні матеріали для студентів вищих навчальних закладів до курсів «Історія перекладу», «Історія українського перекладознавства», «Вступ до перекладознавства» та «Теорія перекладу» / гол. Редактор Олександр Кальниченко. Вінниця : Нова Книга, 2015. Вип. 1.
20. Стріха М. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. Київ : Дух і Літера, 2020. 520 с.
21. Українське перекладознавство ХХ сторіччя : бібліографія / ЛНУ імені Івана Франка, НТШ ; уклад Т. Шмігер ; [автори передм. : Р. Зорівчак, Т. Шмігер ; наук. ред. Р. Зорівчак]. Львів, 2013.
22. Чередниченко О.І. Переклад і перекладознавство в незалежній Україні: підсумки і перспективи. Стил ь і переклад. Вип.1 (8). Київ: ВПЦ "Київський університет", 2022. С. 18-81.
23. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Подміногін В.О., Кальниченко О.А., Радчук В.Д. Олександр Фінкель: забутий теоретик українського перекладознавства: [Зб. вибр. пр.] Вінниця: Нова Кн., 2007. 438 с.
24. Шмігер Т.В. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 510 с.
25. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя . Київ : Смолоскип, 2009. 342 с.
26. Шмігер Тарас Історія українського перекладознавства = A History of Ukrainian translation studies : навч. посіб. / Т. Шмігер. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с
27. Chesterman A. Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory. Amsterdam: John Benjamins, 1997.
28. Delisle J., Woodsworth J. (eds.) Translators through History. Amsterdam and Philadelphia: John Benlamins, 2012.
29. D’hulst L. Translation History. *Handbook of Translation Studies*/ ed. by Yves Gambier and Luc van Doorslaer, vol. 1. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, 2010. P. 397–405.
30. Kalnychenko O., Kolomiyets L. Translation in Ukraine during the Stalinism Period: Literary Translation Policies and Practices/ Oleksandr Kalnychenko and Lada Kolomiyets // Translation Under Communism/ Edited by Christopher Rundle, Anne Lange and Daniele Monticelli. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2022. P. 141 – 172.
31. Kalnychenko, Oleksandr and Lada Kolomiyets. Translation and Censorship in Ukraine under Russian and Austrian Rule, 1800–1917. *The Routledge Handbook of Translation and Censorship*/ Denise Merkle and Brian James Baer (eds.). London and New York: Routledge 2025. Pp. 165-176.
32. Kalnychenko, Oleksandr, and Natalia Kamovnikova. “Teaching Translation: Academic Courses in ‘Translation Theory and Practice’ of the early 1930s.” *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. Вип. 91. 2020. С. 147-155.
33. Kolomiyets, Lada and Oleksandr Kalnychenko. Translation and Censorship in Soviet and Independent Ukraine. *The Routledge Handbook of Translation and Censorship*/ Denise Merkle and Brian James Baer (eds.). London and New York: Routledge. 2025. Pp. 243-260.
34. Pym A. Method in Translation History. Manchester: St. Jerome Publishing, 1998.
35. Robinson D. Western Translation Theory from Herodotus to Nietzsche. Manchester: St. Jerome Publishing, 1997.
36. Rundle C. *Historiography. Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 3rd Edition, Abingdon : Routledge, 2019. P. 232 – 237
37. Rundle C., Rafael V. History and Translation. *Border Crossings. Translation and Studies and Other Disciplines*/ Gambier Y. and L. van Doorslaer (eds.), 2016. Amsterdam: John Benjamins. P. 23–48
38. Santoyo J.-C. Blank Spaces in the History of Translation *Charting the future of translation history: current discourses and methodology* ; [G. L. Bastin and P. F. Bandia (eds.)]. Ottawa : University of Ottawa Press, 2006. P. 11-43.

39. Schippel L. *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies*/ ed. by Larisa Schippel, Cornelia Zwischenberger. Berlin: Frank & Timme, 2017. 535 p.
40. Venuti L. Translation, History, Narrative. *Meta*. 2005. Vol. 50. No 3. P. 800-816.
41. Übersetzung/ Translation/ Traduction: International Encyclopedia of Translation Studies // Encyclopédie internationale de la recherche sur la traduction / Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung ; [Harald Kittel, Armin Paul Frank, Norbert Greiner, Theo Hermans, Werner Koller, José Lambert, Fritz Paul (Eds.)]. – Teilband 2. – Berlin, New York : Walter de Gruyter, 2007.
- 16 .

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції,
інше методичне забезпечення**

EBSCO Publishing – багатoproфільна база даних, яка нараховує понад 4600 журналів.
(Доступ з Інформаційного центру "Вікно в Америку", Центральна наукова бібліотека
ХНУ імені В.Н. Каразіна)

Додаткові інформаційні ресурси розташовані на сторінці кафедри перекладознавства імені
Миколи Лукаша ХНУ імені В.Н. Каразіна:

<http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4>.

RWS Group (2024). Trados Studio 2024 [Computer software]. Maidenhead, UK: Author.